

Natalia Kovalchuk

ORCID: 0000-0001-5994-9139

(Uniwersytet Kijowski im. Borysa Hrinchenki)

Leszek Gawor

ORCID: 0000-0002-6618-6202

(Uniwersytet Rzeszowski)

Philosophy in Galicia II. Introduction

In the foreword *Od Redakcji* [From the Editor], included in the journal “Galicia. Studia i materiały” (2016, no 2), a volume dedicated to *Filozofia w Galicji* [Philosophy in Galicia], it was mentioned that “being aware of the wealth of the material yet unexplored by research on philosophy in Galicia [...], the Editorial Board has no doubts as to the purpose of publishing [...] further volumes dedicated to philosophy within the framework of the journal”¹. This prediction becomes fulfilled in this very volume, number five (2019, no 5) of the Journal of the Historical Institute of the University of Rzeszów. It includes a comprehensive range of new studies on the philosophy created and cultivated on the Galician soil during the times of the Austro-Hungarian Partition. The key difference in comparison to the previous volume is the significant contribution of Ukrainian authors examining the presence of Ruthenian thinkers in the scope of “Galician philosophy”. Additionally, one contributor, an expert at southern Slavonic culture is of Serbian origin. Thanks to the above contributions it was possible to prove the assertion made in the first volume dedicated to philosophy in Galicia about opening the journal to texts in this scope, which are authored by foreign researchers. A symptomatic aspect in this context is the cooperation with Prof. Natalia Kovalchuk from the Borys Hrinchenko Kiev University in the preparation of the formula of this volume.

In terms of content, the second philosophical “Galicia” volume more adequately expresses the multicultural and multinational character of Galician

---

¹ L. Gawor, *Od Redakcji. Kilka uwag ogólnych odnośnie do założeń redakcyjnych „Filozofii w Galicji”*, „Galicia. Studia i materiały” 2016, t. 2, s. 9.

philosophical reflection than the first monograph. Apart from the Polish authors (Stefan Buszczyński, Stanisław Szczepanowski, Wojciech Dzieduszycki, Artur Górski, Antoni Chołoniewski, Wincenty Lutosławski, Stefan Pawlicki, Józef Bilczewski, Kazimierz Twardowski, Konstanty Michalski, Leon Chwistek, Kazimierz Ajdukiewicz and Adam Heydel), there are more representatives of Ruthenian thinkers (Markijan Szaszkewycz, Iwan Wahylewycz, Jakiw Hołowacki, Wołodymyr Lewinski, Iwan Mirczuk, Mykoła Szlemkiewicz, Hawryło Kostelnyk, Josef Slipyj, Andrij Szeptycki, Klemens Hankiewicz, Wasyl Szczurat, Wołodymyr Barwinski and Ivan Franko); one theme concerns also the philosophy cultivated by Jewish thinkers (Martin Buber, Franz Rosenzweig). Last but not least, the Cracow philosophical-ethnographic journal “Świat Słowiański” is also presented to the readers. The present volume is therefore more comprehensive than the first monograph of the Rzeszów periodical on philosophy as it is more representative of the state of philosophy in Galicia in the times of Austro-Hungarian Empire outlined in the introduction to the previous *Filozofia w Galicji*².

The present volume presents, among others, the results of research on Ruthenian philosophy in the Eastern Galicia. This seems to be important research especially for the reconstruction of the history of Ukrainian philosophy not least that before regaining independence by Ukraine (1991) this task was not given priority. That is why its contemporary implementation is hampered by considerable gaps: there are too many forgotten authors, lost texts and missing synthetic elaborations. Consequently, an interesting aspect is the comments scattered in some texts, concerning the significance of the Ruthenian philosophers from the Austro-Hungarian Galicia for the development of Ukrainian philosophy. The commonly held thesis is that East Galician philosophers provided “mediation” in the flow of Western European philosophical ideas to the Ukrainian soil (e.g. the participation of Ukrainian philosophers in the Lviv-Warsaw school is emphasised³). From the research conducted so far, it is possible to discern the enormous significance of East Galician, Ruthenian philosophical thought at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century not only for Ukrainian philosophy but for the creation of the identity of the Ukrainian nation. It is possible to conclude clearly from the numerous histories of Ukrainian philosophy published in the contemporary times⁴ that reconstruction and discovery of the

² L. Gawor, *Filozofia w Galicji. Wprowadzenie* [w:] tamże, s. 11–23.

³ This example is mentioned in the book by S. Iwanyk, *Ukraińscy filozofowie w Szkole Lwowsko-Warszawskiej* (Warszawa 2014), reviewed in „Galicja. Studia i materiały” (2016, t. 2), the first monograph dedicated to philosophy in Galicia.

⁴ For example: П. Кралюк, „Білі пляти” в *Історії української філософії*, Луцьк 2007; Д. Чижевський, *Нариси з історії філософії на Україні*, в кн.: Д. Чижевський, *Філософські твори*, т. 1., Київ 2005; J.O. Fediw, N.G. Mozgowa, *Історія української філософії*, Київ

native history of philosophy plays an important role in establishing Ukrainian cultural and national bonds, which is stressed in many articles by Ukrainian scholars included in the present volume.

Outlines concerning Polish Galician philosophers are representative of the wide range of interests within “Galician philosophy”: from the specific worldview phenomenon of neomessianism, through philosophical reflection inspired by aesthetics and the doctrine of Catholic orthodoxy, to the analytical approach to practical philosophy (ethics and economics). As a result, this volume presents the juxtaposition of multifarious traditions, philosophical programs, reflections from various areas of philosophy, concerning society, worldviews and even politics. This issue of the journal is very representative of the polyphonic dimension of philosophy in Galicia at the end of the 19th century and the first decades of the 20th century.

* * *

From the formal perspective, eighteen articles of twenty authors were arranged according to double criteria: 1. the degree of generality of the presented issues, the scale and importance of a particular philosophical phenomenon and the number of more widely presented thinkers (this part of the volume covers five articles); 2. the remaining monographic articles, describing the views of particular authors, were arranged chronologically (which was also partially applied in the first part of the volume): the sequence of the texts is dictated by the date of birth of a discussed philosopher.

In terms of edition, we would like to express our satisfaction with the cooperation with a wide range of authors. The contributors for the present volume include scholars from Ukraine: from the Borys Hrinchenko Kiev University, the Ivan Franko National University of Lviv and the Lviv Polytechnic National University; from Poland: from the State Higher Vocational School in Suwałki, the SGH Warsaw School of Economics, the Kielce University, the University of Rzeszów, and the University of Zielona Góra. The volume in-

---

2000; І.В. Огородник, В.В. Огородник, *Історія філософської думки в Україні*, Курс лекцій. Навч. посіб., Київ 1999; М. Сумцов, *Історія української філософської думки (фрагменти)*, 36. Харківського іст.-філол. т-ва. Нова серія, т. 7, Харків 1998; В.С. Горський, *Історія української філософії*, Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. Вузів, Київ 1996; *Історія філософії України: Хрестоматія*. Навч. посіб. Упоряд.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1994; *Історія філософії в Україні: Підручник*, М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В. Бичко та ін., Київ 1992; *3 історії філософії в Україні*, Ред. кол.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1992; В.М. Ничик, *Из истории отечественной философии конца XVII – начала XVIII в.*, Київ 1978.

cludes also a text by a non-affiliated Serbian researcher specialising in the southern Slavonic culture.

Finally, we would like to share our hope that the present, second monographic volume “Galicja. Studia i materiały”, dedicated to philosophy in Galicia will meet the readers’ expectations and will encourage scholars to undertake further research on the presence of philosophy in the province of Galicia in the times of Austro-Hungarian Empire. It seems obvious that upon publishing the present volume (here special words of appreciation should be extended to Szczepan Kozak – the Editor in Chief and Paweł Sierżęga – the secretary to the Editorial Board) the Editorial Board will not cease to explore this rich area and will not exclude the possibility of gathering new material for further publications, maybe in the form of the third monographic philosophic volume of “Galicja”.

Natalia Kovalchuk

Tłumaczenie

ORCID: 0000-0001-5994-9139
(Uniwersytet Kijowski im. Borysa Hrinchenki)

Leszek Gawor

ORCID: 0000-0002-6618-6202
(Uniwersytet Rzeszowski)

Filozofia w Galicji II. Wstęp

W słowie *Od Redakcji*, zamieszczonym w roczniku „Galicja. Studia i materiały” (2016, nr 2), tomie poświęconym *Filozofii w Galicji*, padło stwierdzenie: „Mając świadomość bogactwa niespenetrowanego badawczo materiału dotyczącego filozofii w Galicji [...] Redakcja nie ma wątpliwości co do celowości wydawania w ramach periodyku [...] dalszych tomów poświęconych filozofii”¹. Zapowiedź owa ziszcza się właśnie w niniejszym, piątym numerze (2019, nr 5) czasopisma Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Przynosi on znaczną porcję nowych studiów nad filozofią powstałą i uprawianą na galicyjskiej ziemi czasu zaboru c.k. Austro-Węgier. Zasadniczą różnicą w porównaniu z tomem poprzednim jest znaczący udział w bieżącym przedsięwzięciu autorów ukraińskich badających obecność w zakresie „filozofii galicyjskiej” myślicieli rusińskich. Jest też obecny znawca Słowiańszczyzny południowej pochodzenia serbskiego. Fakty te są realizacją zapewnienia z pierwszego woluminu poświęconego filozofii w Galicji o otwarciu łam czasopisma dla tekstów z tego zakresu autorstwa zagranicznych badaczy. Znamienny w tym kontekście jest współudział w wypracowaniu formuły tegoż numeru „Galicji” prof. Natalii Kovalchuk z Kijowskiego Uniwersytetu im. Borysa Hrinchenki.

Pod względem zawartości treściowej drugi tom filozoficzny „Galicji” bardziej adekwatnie oddaje wielokulturowy i wielonarodowy charakter galicyjskiej refleksji filozoficznej niż pierwsza monografia. Obok omawianych

---

¹ L. Gawor, *Od Redakcji. Kilka uwag ogólnych odnośnie do założeń redakcyjnych „Filozofii w Galicji”*, „Galicja. Studia i materiały” 2016, t. 2, s. 9.

twórców polskich (Stefan Buszczyński, Stanisław Szczepanowski, Wojciech Dzierduszycki, Artur Górski, Antoni Chołoniewski, Wincenty Lutosławski, Stefan Pawlicki, Józef Bilczewski, Kazimierz Twardowski, Konstanty Michalski, Leon Chwistek, Kazimierz Ajdukiewicz i Adam Heydel) zdecydowanie pełniej są w nim prezentowani myśliciele rusińscy (Markijan Szaszkewycz, Iwan Wahylewycz, Jakiw Hołowacki, Wołodymyr Lewinski, Iwan Mirczuk, Mykoła Szlemkiewicz, Hawryło Kostelnyk, Josef Slipyj, Andrij Szeptycki, Klemens Hankiewicz, Wasyl Szczurat, Wołodymyr Barwinski oraz Iwan Franko); podjęty został także wątek filozofii uprawianej przez myślicieli żydowskich (Martin Buber, Franz Rosenzweig). Przedstawiono ponadto krakowskie filozoficzno-etnograficzne czasopismo „Świat Słowiański”. Jest więc niniejszy tom w większym stopniu wszechstronny niż pierwsza monografia rzeszowskiego periodyku dotycząca filozofii; bardziej odpowiada on stanowi filozofii w c.k. Galicji zarysowanemu we wprowadzeniu do poprzedniej *Filozofii w Galicji*².

W tym tomie zaprezentowano, między innymi, rezultaty badań nad filozofią rusińską we wschodniej Galicji. Są to badania ważne zwłaszcza dla rekonstrukcji historii ukraińskiej filozofii, choćby z tego względu, że przed odzyskaniem przez Ukrainę niepodległości (1991) nie było to zadanie wiodące. Stąd w jego współczesnej realizacji na przeszkodzie stają znaczne luki; jest zbyt dużo zapomnianych twórców, zagubionych tekstów i brakuje syntezujących opracowań. Ciekawą kwestią są więc rozsiane po części tekstów uwagi o znaczeniu twórczości rusińskich filozofów z c.k. Galicji dla rozwoju filozofii ukraińskiej. Powszechnie stawiana jest teza o „pośrednictwie” wschodniogalicyskiej filozofii w przepływie zachodnioeuropejskich filozoficznych idei na ziemię ukraińską (podkreśla się np. udział ukraińskich adeptów wiedzy filozoficznej w szkole lwowsko-warszawskiej³). Z dotychczas podjętych badań powstaje obraz olbrzymiego znaczenia wschodniogalicyskiej, rusińskiej myśli filozoficznej końca XIX i początku XX stulecia nie tylko dla filozofii ukraińskiej, ale i dla budowania tożsamości narodu ukraińskiego. Z licznych współcześnie wydawanych historii filozofii ukraińskiej⁴ wyłania się jasne przekona-

² L. Gawor, *Filozofia w Galicji. Wprowadzenie* [w:] tamże, s. 11–23.

³ O tym przykładzie pisze w swojej książce S. Iwanyk, *Ukraińscy filozofowie w Szkole Lwowsko-Warszawskiej* (Warszawa 2014), zrecenzowanej na stronach „Galicji. Studia i materiały” (2016, t. 2), pierwszej monografii poświęconej filozofii w Galicji.

⁴ Dla przykładu: П. Кралу́к, „Білі пляти” в Історії української філософії, Луцьк 2007; Д. Чижевський, *Нариси з історії філософії на Україні*, в кн.: Д. Чижевський, *Філософські твори*, т. 1., Київ 2005; J.O. Fediw, N.G. Mozgowa, *Історія української філософії*, Київ 2000; І.В. Огородник, В.В. Огородник, *Історія філософської думки в Україні*, Курс лекцій. Навч. посіб., Київ 1999; М. Сумцов, *Історія української філософської думки (фрагменти)*, 36. Харківського іст.-філол. т-ва. Нова серія, т. 7, Харків 1998; В.С. Горський, *Історія української філософії*, Курс лекцій. Навч. посіб. для студ. Вузів,

nie, że odtwarzanie i poznawanie rodzimych dziejów filozofii odgrywa bardzo ważną rolę w ustanawianiu poczucia ukraińskiej kulturowej i narodowej więzi. Jest to akcentowane w wielu z zamieszczonych w tym numerze artykułów uczonych ukraińskich.

Szkice dotyczące galicyjskich, polskich filozofów są reprezentatywne dla szerokiego zakresu zainteresowań „filozofii galicyjskiej” ogólnie: od specyficznego fenomenu światopoglądowego neomesjanizmu, przez refleksję filozoficzną inspirowaną doktryną katolickiej ortodoksji, estetykę, a skończywszy na analitycznym podejściu do filozofii praktycznej (etyki i ekonomii).

Spotykają się więc w tym tomie różnorakie tradycje, programy filozoficzne, refleksje z różnych dziedzin filozofii, społeczne, światopoglądowe, a nawet polityczne. Ten numer czasopisma dobrze oddaje polifoniczny wymiar filozofii w Galicji końca XIX i pierwszych dziesięcioleci XX wieku.

* * *

Od strony formalnej patrząc, osiemnaście artykułów dwudziestu autorów w niniejszym tomie ułożono według dwojakiego kryterium: 1. stopnia ogólności prezentowanej problematyki, skali i rangi omawianego filozoficznego fenomenu oraz liczby szerzej przedstawianych myślicieli (ten fragment tomu wypełnia pierwszych pięć artykułów); 2. w odniesieniu do pozostałych artykułów monograficznych, przybliżających poglądy konkretnych twórców, zastosowano klucz chronologiczny (częściowo wykorzystany także w pierwszym kryterium): o kolejności zamieszczenia poświęconych im tekstów decyduje data narodzin omawianego filozofa.

Od strony redakcyjnej wypada wyrazić zadowolenie ze współpracy z szerokim gronem autorskim. Do bieżącego tomu złożyli materiały uczeni z Ukrainy: Uniwersytetu im. Borisa Hrinchenki z Kijowa, Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franko ze Lwowa oraz Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska”; stronę polską prezentują badacze z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Suwałkach, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, uniwersytetów Kieleckiego, Rzeszowskiego oraz Zielonogórskiego. W tomie znalazł się także tekst nieafiliowanego serbskiego badacza południowej Słowiańszczyzny.

Київ 1996; *Історія філософії України: Хрестоматія*. Навч. посіб. Упоряд.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1994; *Історія філософії в Україні: Підручник*, М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В. Бичко та ін., Київ 1992; *3 історії філософії в Україні*, Ред. кол.: М.Ф. Тарасенко та ін., Київ 1992; В.М. Ничик, *Из истории отечественной философии конца XVII – начала XVIII в.*, Київ 1978.

Na zakończenie wypada podzielić się nadzieją, że niniejszy, drugi tom monograficzny „Galicji. Studia i materiały”, poświęcony filozofii w Galicji, spełni pod względem poznawczym oczekiwania czytelnicze, sam w sobie będzie stanowił zachętę do podjęcia dalszych badań nad obecnością filozofii w c.k. galicyjskiej prowincji. Wydaniem tego tomu Redakcja „Galicji” (w tym miejscu specjalne słowa uznania należą się Szczepanowi Kozakowi – redaktorowi naczelnemu, i Pawłowi Sierzędze – sekretarzowi redakcji) nie zamyka oczywiście eksploatacji tego bogatego materiału, a w każdym razie nie wyklucza podjęcia starań o zebranie nowego materiału i opublikowanie go, być może, w formie trzeciego monograficznego, filozoficznego tomu „Galicji”.

